

DETALJ POLIPTIHA IZ DOMINIKANSKE CRKVE U DUBROVNIKU, djelo N. Božidarevića

to vrijeme ona od utvrde četverokutna tlocrta, koju je 1319. sagradio dubrovački graditelj Ničifor Ranjina, postaje (1461) cilindrična kula. Obnovu je izveo firentinski graditelj Michelozzo di Bartolomeo, stvarajući predzide — vanjski okrugli tambur s dosta prostora za rukovanje novim vatrenim oružjem. Po njegovim je nacrtima izvedena i cilindrična utvrda *Bokar*, dovršena 1570. Michelozzov posao na utvrđivanju dubrovačkih zidina nastavlja J. Dalmatinac, koji dovršava Minčetu dajući joj današnji izgled sa snažnim valjkastim tijelom i čvrstim kruništem; prije toga pregrađuje i kulu *Sv. Katarine* iz XIV. st., koja je njegov prvi poznati rad u Dubrovniku. Općinski graditelj P. Miličević utvrđuje 1484. gradsku luku, sagrađivši lukobran *Kaše*. Luku brane tvrđava *Sv. Ivana* i, nasuprot njoj, tvrđava *Sv. Luke*, koja je danas promijenila svoj izvorni oblik. P. Miličević gradi također s morske strane bastion *Mrtvo zvono*, utvrđuje zidine, radi na vratima od Pila, Ploča i od Ponte. Odvojena tvrđava Revelin koja brani l stranu grada, ima tlocrt nepravilna četverokuta; započeta je 1463, potom se 1538. obnavlja po nacrtu španj. graditelja Antonija Ferramolina a 1618. M. Hranjac projektira prsobran. Tvrđava Lovrijenac, smještena na visokoj hridi nad morem, brani grad sa Z strane. Prvi podaci o tvrđavi potječu iz XIV. st., premda legenda govori da je utemeljena u XI. st. Obnavlja se tijekom XV. i XVI. st., kada općinski graditelj I. K. Zanchi iz Pesara utvrđuje prsobrane, te u XVII. st., kada se popravljaju nakon potresa; tvrđava ima trokutasti tlocrt s jakim prsobranom i trima terasama, dok su zidovi mjestimično debeli i do 12 m. D. je imao četvera vrata, dvojica s kopnene, a dvojica s morske strane. Kroz vrata od Pila ulazilo se sa Z strane; to je najstariji ulaz u grad. Današnji izgled vrata je iz XV. i XVI. st., kao i vrata od Ploča s l strane, a sastoji se od vanjskih i unutrašnjih vrata i mosta preko jarka. Na njima su radili brojni kipari i graditelji, među kojima se ističu P. Miličević i Ivan iz Siene. Prema luci su vodila gotička vrata od Ribarnice i vrata od Ponte. U XIX. st. otvorena su još tri prolaza.

Između 1627–42. podignuti su na Pločama veliki *Lazareti* (prvi su bili na Dančama), koji su služili kao karantena za robu i putnike. Vrlo rano

izgrađen je i *Arsenal* sa zgradama za smještaj i popravak brodova. Mali arsenal iz XV. st. bio je na mjestu današnje Lučke kapetanije, dok su današnja tri otvorena luka na zidinama u luci jedini ostaci Velikoga arsenala koji spominje Statut iz 1272.

Najreprezentativnije javne građevine sagrađene su u l dijelu grada. Oko 1200, na mjestu na kojemu stoji današnji Knežev dvor, postojao je utvrđeni kaštel, od XIV. st. zvan *Palazzo Maggior*. Poslije eksplozije oružane 1435. srušenu zgradu Kneževa dvora preuređuje u gotičkom slogu graditelj iz Italije Onofrio della Cava; izvođači su bili domaći klesari. To je bila dvokatnica s četiri krila i unutrašnjim dvorištem te otvorenim trijemom i s kulama na zapadnome krilu; zgrada je oštećena u eksploziji 1463, kada je potpuno srušen drugi kat. *Knežev dvor* je u današnjemu obliku gotičko-renesansna građevina s renesansnim trijemom u prizemlju i gotičkim prozorima na katu. Kapitelne zone glavnoga, gotičkoga portala su renesansne, a pripisuju se Petru Martinovu iz Milana. Potres je 1667. oštetio zgradu, a najviše atrij u dvorištu koji je popravljao J. Škarpa. Iz prvoga kata Dvora ulazilo se u zgradu Velikoga vijeća (porušena u XIX. st.). Vijećnica je također bila građena u gotičko-renesansnome stilu, po svoj prilici po nacrtima P. Miličevića. Na l strani Place nedaleko od Dvora stoji palača *Sponza* (*Divona*, *Fondik*), sagrađena između 1515–22. na mjestu stare carinarnice. To je dvokatnica s renesansnim trijemom u prizemlju i gotičkim i renesansnim prozorima na katovima; u dvorištu je otvoreni trijem u prizemlju te na katovima. Glavni projektant je P. Miličević a na njoj su radili korčulanski klesari J. i N. Andrijić. Na Sponzu se nadovezuje *Luža zvonara*, sagrađena 1463. neposredno nad l ulazom u grad, a na nju se naslanja *Gradski zvonik*, završni naglasak Place; građe ga domaći majstori R. Grubačević, Đ. Utišenović i P. Radončić od 1442. Sat s dvama drvenim ljudskim likovima koji su otkucavali sate izradio je Luka, sin admirala Miha. Drveni kipovi su zamijenjeni brončanim, rađenima vjerojatno po modelu Michelozza di Bartolomea iz 1476. Zvono je 1506. salio I. K. Rabljanin. Zvonik je 1929. iz temelja obnovljen. Uz nekadašnju vijećnicu,